

Κωνσταντίνος Κουκάκης, Φιλολόγος, ΜΑ «Νεοελληνική λογοτεχνία»

Επικοινωνία : konstantinos-koukakis@hotmail.com, 6949880463

Προτεινόμενο θέμα διδακτορικής διατριβής

Η αλληλεπίδραση του πεδίου της λογοτεχνίας και του πεδίου του κινηματογράφου στο έργο του Θανάση Βαλτινού: Το δισυπόστατο του λογοτέχνη και του συγγραφέα κινηματογραφικών σεναρίων.

[...] ο Βαλτινός... είναι φυσικό να επιχειρεί αντιμεταθέσεις ανάμεσα στην τέχνη που εικονοποιεί το στοχασμό και κείνη που ιδεοποιεί την πράξη. Στην πραγματικότητα, και στις δύο περιπτώσεις έχουμε να κάνουμε με δύο διαφορετικές τεχνικές της ίδιας στοχαστικής λειτουργίας, πράγμα που σημαίνει, σε τελική ανάλυση, πως δεν υπάρχουν όρια ανάμεσα στις αφηγηματικές πρακτικές, με την προϋπόθεση πως ο αφηγηματικός λόγος θα απεκδυθεί, κατά το δυνατόν, την ποιητική αοριστία του κοσμητικού επιθέτου και θα δομηθεί με αυστηρότητα γύρω από το ρήμα και το ουσιαστικό. Σε μια τέτοια περίπτωση «δωρικής» αφήγησης με τον έντεχνο λόγο, κινηματογράφος και πεζογραφία γίνονται έννοιες σχεδόν ταυτόσημες, τουλάχιστον όσον αφορά τον δομικό σκελετό της αφήγησης που είναι το σενάριο στον κινηματογράφο και ο μύθος στην πεζογραφία.

Βασίλης Ραφαηλίδης, «Ελληνική αισιόδοξη τραγωδία σε τέσσερα μέρη» : Διαβάζω, Ιούλιος 1979, σ.67

Έχει διαπιστωθεί από την πρόσφατη κατεύθυνση των κινηματογραφικών αλλά και των φιλολογικών σπουδών η ισχυρή παρουσία της κινηματογραφικής γλώσσας μέσα στη λογοτεχνική γραφή και η αλληλεπίδραση λογοτεχνίας και κινηματογράφου. Ο δημιουργικός διάλογος του λογοτεχνικού και του κινηματογραφικού πεδίου είναι εμφανής στην περίπτωση του Θανάση Βαλτινού, του οποίου το εύχυμο και πολύμορφο έργο (μυθιστορήματα, διηγήματα και κινηματογραφικά σενάρια) βρίσκεται στο επίκεντρο της ερευνητικής μας πρότασης.

Η προτεινόμενη διδακτορική διατριβή θα κινηθεί στους ακόλουθους άξονες:

- α. στην καταγραφή και τον σχολιασμό των θεωρητικών θέσεων του Βαλτινού αναφορικά με τη σχέση λογοτεχνίας και κινηματογράφου.
- β. στην εξέταση της συνύπαρξης της κινηματογραφικής γραφής και της λογοτεχνικής γλώσσας στην πληθωρική πεζογραφική παραγωγή του Θανάση Βαλτινού: *Συναξάρι Αντρέα Κορδοπάτη. Βιβλίο πρώτο: Αμερική (1972), Η κάθοδος των εννιά (1978), Τρία ελληνικά*

μονόπρακτα (1978), *Εθισμός στη νικοτίνη* (1984), *Μπλε βαθύ σχεδόν μαύρο* (1985), *Στοιχεία για τη δεκαετία του '60* (1989), *Φτερά μπεκάτσας* (1992), *Ορθοκωστά* (1994), *Συναζάρι Αντρέα Κορδοπάτη — Βιβλίο δεύτερο: Βαλκανικοί πόλεμοι -'22* (2000), *Ημερολόγιο 1836-2011* (2001), *Θα βρείτε τα οστά μου υπό βροχήν* (2007), *Άνθη της Αβύσσου* (2008), *Ο τελευταίος Βαρλάμης* (2010), *Ανάπλους* (2012), *Επείγουσα ανάγκη ελέου* (2015), *Ημερολόγιο της Αλοννήσου* (2017).

γ. στη διερεύνηση της διαθεματικής συνάφειας της πεζογραφικής παραγωγής του Βαλτινού με κινηματογραφικά σενάρια γραμμένα από τον ίδιο, όπως τα σενάρια των ταινιών του Θεόδωρου Αγγελόπουλου *Αναπαράσταση* (1970), *Μέρες του '36* (1972), *Ταξίδι στα Κύθηρα* (1964), *Τοπίο στην ομίχλη* (1988), *Το μετέωρο βήμα του πελαργού* (1991), το σενάριο της ταινίας *Ενώ σφύριζε το τραίνο* (1961) των Νίκου Χατζηθανάση και Ιάσωνος Χαραλαμπίδου, το σενάριο της ταινίας *Νυχτοπερπατήματα* (1964) του Γιώργου Ζερβουλάκου, το σενάριο της ταινίας *Επιχειρήσεις Δούρειος Ίππος* (1966) του Τρέντντ Ρουμανά, το σενάριο της ταινίας *Το τραγούδι της επιστροφής* (1983) του Γιάννη Σμαραγδή, το σενάριο της ταινίας *Μια νύχτα με τη Σιλένα* (1987) του Δημήτρη Παναγιωτάτου, το σενάριο της ταινίας *Γενέθλια πόλη* (1987) του Τάκη Παπαγιαννίδη, το σενάριο της ταινίας *Το φτερό της μύγας* (1995) του Χρήστου Σιοπαχά, το σενάριο της ταινίας *Το πέταγμα του κόκνου* (2010) του Νίκου Τζήμα.

δ. στη μελέτη της κινηματογραφικής μεταφοράς του μυθιστορήματός του Βαλτινού *Η Κάθοδος των εννιά* από τον Χρήστου Σιοπαχά (1984), με σενάριο γραμμένο από τον ίδιο τον συγγραφέα, και τη συγκριτολογική προσέγγιση των δύο έργων με αναφορά, μεταξύ άλλων, στις θεωρητικές προσεγγίσεις των Gerard Genette, Roland Barthes, Seymour Chatman, Geoffrey Wagner για τη σχέση του οπτικού και λογοτεχνικού κειμένου και την αντιπαραβολή λογοτεχνικής πηγής και κινηματογραφικής διασκευής.

Στόχος της παρούσας ερευνητικής πρότασης είναι να αναδειχθούν τα κινηματογραφικά γνωρίσματα της γραφής στο λογοτεχνικό έργο του Βαλτινού, και να διαπιστωθεί η αξιοποίηση της λογοτεχνικής ιδιότητας του δημιουργού ως σεναριακού συντελεστή στα κινηματογραφικά κείμενα που συνέθεσε.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Πηγές

- Θανάσης Βαλτινός, *Συναζάρι Αντρέα Κορδοπάτη. Βιβλίο πρώτο: Αμερική*, Κέδρος, Αθήνα 1972.
- Θανάσης Βαλτινός, *Η κάθοδος των εννιά*, Κέδρος, Αθήνα, 1978.
- Θανάσης Βαλτινός, *Τρία ελληνικά μονόπρακτα*, Κέδρος, Αθήνα 1978.
- Θανάσης Βαλτινός, «Εθισμός στη νικοτίνη», στον τόμο Θανάσης Βαλτινός, Χριστόφορος Μηλιώνης, Δημήτρης Νόλλας, *Τρία διηγήματα*, Στιγμή, Αθήνα 1984.
- Θανάσης Βαλτινός, *Μπλε βαθύ σχεδόν μαύρο*, Στιγμή, Αθήνα 1985.
- Θανάσης Βαλτινός, *Στοιχεία για τη δεκαετία του '60*, Στιγμή, Αθήνα 1989.
- Θανάσης Βαλτινός, *Φτερά μπεκάτσας*, Άγρα, Αθήνα, 1992.
- Θανάσης Βαλτινός, *Ορθοκωστά*, Άγρα, Αθήνα 1994.
- Θανάσης Βαλτινός, *Συναζάρι Αντρέα Κορδοπάτη — Βιβλίο δεύτερο: Βαλκανικοί πόλεμοι — '22*, Ωκεανίδα, Αθήνα 2000.
- Θανάσης Βαλτινός, *Ημερολόγιο 1836-2011*, Ωκεανίδα, Αθήνα 2001.
- Θανάσης Βαλτινός, *Θα βρείτε τα οστά μου υπό βροχήν*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2007.
- Θανάσης Βαλτινός, *Ο τελευταίος Βαρλάμης*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2010.
- Θανάσης Βαλτινός, *Ανάπλους*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2012.
- Θανάσης Βαλτινός, *Επείγουσα ανάγκη ελέου*, Διηγήματα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2015.
- Θανάσης Βαλτινός, *Ημερολόγιο της Αλοννήσου*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2017.

Ελληνόγλωσση

- Θανάσης Αγάθος, *Από το Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά στο Zorba the Greek*, Αιγόκερως, Αθήνα 2007.
- Θανάσης Αγάθος, «Οι σκλάβοι στα δεσμά τους: από την πένα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη στον κινηματογραφικό φακό του Τώνη Λυκουρέση», στο: Φ. Ταμπάκη – Ιωνά, Μ. Ε. Γαλάνη (επιμ.), *Από τη λογοτεχνία στον κινηματογράφο*, Αιγόκερως, Αθήνα 2012, σ. 43-52.

- Θανάσης Αγάθος, «Διηγήματα του Παπαδιαμάντη στον κινηματογράφο: Η περίπτωση της ταινίας Ο μετανάστης του Νέστορα Μάτσα», περ. *Σύγκριση / Comparaison*, τχ. 23, Αθήνα 2012, σ. 119-131.
- Θανάσης Αγάθος, «Το νούμερο 31328 του Βενέζη και 1922 του Κούνδουρου: Από το βιβλίο της αιχμαλωσίας στην ταινία-μπαλάντα της καταστροφής», στο Θανάσης Αγάθος, *Η εποχή του μυθιστορήματος. Αναγνώσεις της πεζογραφίας της γενιάς του '30*, Γκοβόστη, Αθήνα 2014.
- Θανάσης Αγάθος, «Ο Άγγελος Τερζάκης και το πείραμα της Νυχτερινής περιπέτειας», στο Θανάσης Αγάθος, *Η εποχή του μυθιστορήματος. Αναγνώσεις της πεζογραφίας της γενιάς του '30*, Εκδόσεις Γκοβόστη, Αθήνα 2014.
- Θανάσης Αγάθος, *Η κινηματογραφική όψη του Γρηγορίου Ξενόπουλου*, Εκδόσεις Γκοβόστη, Αθήνα 2016.
- Δημήτρης Αγγελάτος, *Λογόδειπνον. Παραθεματικές πρακτικές στο μυθιστόρημα-Ν.Καχτίσης, Γ.Πάνου, Αλ. Κοτζιάς, Θ. Βαλτινός, Γ. Αριστηνός*, Εκδόσεις Σμίλη, Αθήνα, 1993.
- Κώστας Αγοραστός, «Κινηματογράφος και ελληνική λογοτεχνία», προσβάσιμο στη διεύθυνση <http://www.bookpress.gr/multipress/sinema/cinema-ellhn-logotexnia>
- Γιώργος Αριστηνός, *Τρία δοκίμια για τον Βαλτινό*, Εκδόσεις της Εστίας, Αθήνα, 2015.
- Βασίλης Βασιλικός, «Κάθε τέχνη έχει τη γλώσσα της. Λογοτεχνία και κινηματογράφος», *Η λέξη*, τχ. 96 (Ιούλιος-Αύγουστος 1990), σ. 470-472.
- Στέλλα Βατούγιου, «Τέχνες της αφήγησης: Με το λόγο και την εικόνα», *Η λέξη*, τχ. 96 (Ιούλιος Αύγουστος 1990), σ. 558-566.
- Στέλλα Βατούγιου, «Ο Ξενόπουλος και ο κινηματογράφος», *Πρακτικά Συνεδρίου. Γρηγόριος Ξενόπουλος. 50 χρόνια μετά. Συμβολή στην έρευνα του έργου του*, Πλατυφόρος, Ζάκυνθος 2005.
- Roland Barthes, *Εικόνα-Μουσική-Κείμενο*, μτφρ. Γιώργος Σπανός, Πλέθρον, Αθήνα 1988.
- David Bordwell, Kristin Thompson, *Εισαγωγή στην Τέχνη του Κινηματογράφου*, μετάφραση, εισαγωγή, συμπληρωματικό λεξιλόγιο: Κατερίνα Κοκκινίδη, Μ.Ι.Ε.Τ. , Αθήνα, 2009.
- Ευριπίδης Γαραντούδης, «Zorba the Greek του Μιχάλη Κακογιάννη και Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά του Νίκου Καζαντζάκη: μια σύγκριση υπό τη σκιά της πρόσληψης του καζαντζακικού έργου», *Σύγκριση / Comparaison*, τχ. 19, Δεκέμβριος 2008, σ. 50-84 (= *Νίκος Καζαντζάκης. Παραμορφώσεις, παραλείψεις, μυθοποιήσεις, επιμέλεια Έρη Σταυροπούλου*, Θανάσης Αγάθος, Αθήνα, Εκδόσεις Γκοβόστη 2011, σ. 81-114).
- Ευριπίδης Γαραντούδης, Άννα-Μαρία Σιχάνη, Νάντια Φραγκούλη, «Ερευνητικό πρόγραμμα Έπαφές της ελληνικής λογοτεχνίας του 20ού αιώνα με τον κινηματογράφο. Σχολιασμένη

- βιβλιογραφική καταγραφή'», στο Φ. Ταμπάκη - Ιωνά, Μ.Ε. Γαλάνη (επιμ.), *Από, Αιγόκερως*, Αθήνα 2012.
- Τάσος Γουδέλης, «Λογοτεχνία και κινηματογράφος. Συζήτηση των Αντ. Κόκκινου και Τ. Γουδέλη», περ. *Το Δέντρο*, τχ. 69-70 (6-8/1992), σ. 30-36.
- Τάσος Γουδέλης, «Μια συζήτηση του «Δ» με το Θανάση Βαλτινό. Οι δύο τέχνες δε συνάπτονται αναγκαστικά» *Το Δέντρο* (Λογοτεχνία και Σινεμά), τχ. 27-128 (Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2003), σ. 22-29.
- Κωστής Δανόπουλος, *Βιβλιογραφία Θανάση Βαλτινού (1958-2004). Με συμπλήρωμα ως το 2013 για τις αυτοτελείς εκδόσεις*, Αθήνα 2013.
- Δημήτρης Δασκαλόπουλος, «Θανάσης Βαλτινός», *Η μεταπολεμική πεζογραφία. Από τον πόλεμο του '40 ως τη δικτατορία του '67*, τόμ. Β', Σοκόλης, Αθήνα 1988, σ. 298-320.
- Δημήτρης Δασκαλόπουλος, «Ανακύκληση (και ανακύκλωση) της ιστορίας: Η περίπτωση του Θανάση Βαλτινού», *Πόρφυρας*, τχ.103 (Απρίλης-Ιούνιος 2002), σ. 21.
- Ελίζα-Αννα Δελβερούδη, «Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος στον κινηματογράφο: Ο κόκκινος βράχος του Γρηγόρη Γρηγορίου», στο *Γρηγόριος Ξενόπουλος, Πενήντα χρόνια από τον θάνατο ενός αθάνατου (1951-2001)*, Αθήνα, Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο, 2003, σ. 189-203.
- Ελευθερία Δημητρομανωλάκη, *Από τη λογοτεχνική στην κινηματογραφική αφήγηση. Ανατομία της κινηματογραφικής μεταφοράς της Φόνισσας του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη*, διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού, Αθήνα, 2009.
- Λ. Ζαφειρίου «Χρονολόγιο Θανάση Βαλτινού», *Νέα Εστία*, τχ. 1802 (Ιούλιος-Αύγουστος 2007), σσ. 221-5.
- Αλέξης Ζήρας, «Οψεις της αναγνωσιμότητας του κινηματογράφου», *Το Δέντρο*, τχ. 127-128 (Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2003), σσ. 39-45
- Marie-Anne Guerin, *Η αφήγηση στον κινηματογράφο*, μτφρ. Δώρα Θυμιοπούλου, επιμ. μτφρ. Μαρία Γαβαλά, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2003.
- Δέσποινα Κακλαμανίδου, *Όταν το μυθιστόρημα συνάντησε τον κινηματογράφο*, εκδ. Αιγόκερως, Αθήνα 2006.
- Δέσποινα Κακλαμανίδου, «Οι τέσσερις φιλικές μεταφορές των 'Επικίνδυνων Σχέσεων': Η "παράδοση" της μαρκησίας de Merteuil στην κινηματογραφική πατριαρχία», στο Φ. Ταμπάκη - Ιωνά, Μ.Ε. Γαλάνη (επιμ.), *Από τη λογοτεχνία στον κινηματογράφο*, Αιγόκερως, Αθήνα 2012.

- Ερατοσθένης Καψωμένος, *Κώδικες και σημασίες. Λογοτεχνία, γλώσσα, δραματολογία, κινηματογράφος*, Αρσενίδης, Αθήνα 1990.
- Γιώργος Κεντρωτής, «Διαδοχικές προσεγγίσεις στο έργο του Θανάση Βαλτινού», *Διαβάζω*, τχ. 299 (25 Νοεμβρίου 1992), σ. 23-29.
- Αλέξανδρος Κοτζιάς., «Συναξάρι Αντρέα Κορδοπάτη. Αφήγημα Θανάση Βαλτινού», *Το Βήμα*, 8 Φεβρουαρίου 1972 (= *Μεταπολεμικοί πεζογράφοι*, Κέδρος, Αθήνα 1982, σ. 210-213.).
- Κωνσταντίνος Κυριακός, «Λογοτεχνία και ελληνικός κινηματογράφος. Το παράδειγμα των διασκευών έργων του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη στην οθόνη», στο Φ. Ταμπάκη - Ιωνά, Μ.Ε. Γαλάνη (επιμ.), *Από τη λογοτεχνία στον κινηματογράφο*, Αιγόκερως, Αθήνα 2012.
- Γιάννης Λεοντάρης, «Ρόλοι και λειτουργίες του αφηγητή στη λογοτεχνική και την κινηματογραφική αφήγηση: Πρώτα στοιχεία για μια εισαγωγή στη συγκριτική αφηγηματολογία», περ. *Σύγκριση/Comparaison*, τχ. 12 (Οκτώβριος 2001), σ. 160-172.
- Παναγιώτα Μήνη, «Η κινηματογραφική διασκευή της Μάνας του Γκόρκι από τον Πουντόβκιν: Μεταγράφοντας το μυθιστόρημα ενός 'Κτίστη του Θεού' σε μια επετειακή ταινία για το 1905», *Θέματα Λογοτεχνίας*, τχ. 26 (Μάιος-Αύγουστος 2004), σ. 128-146.
- Παναγιώτα Μήνη, «Μια μέθοδος ανάλυσης κινηματογραφικών διασκευών: Το παράδειγμα της διασκευής της 'Μάνας' του Γκόρκι από τον Πουντόβκιν και τον Ντονσκόι», στο Φ. Ταμπάκη - Ιωνά, Μ.Ε. Γαλάνη (επιμ.), *Από τη λογοτεχνία στον κινηματογράφο*, Αιγόκερως, Αθήνα 2012.
- Μάκης Μωραΐτης (επιμ.), *Το μυθιστόρημα στον κινηματογράφο*, επιλογή κειμένων, εισαγωγή, μετάφραση Μάκης Μωραΐτης, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 1990.
- Χριστίνα Ντουριά, «Μπλέ βαθύ, σχεδόν μαύρο», *Αντί*, τχ. 314 (11 Απριλίου 1986), σ. 54.
- Δημήτρης Παϊβανάς, *Βία και Αφήγηση: Ιστορία, Ιδεολογία και Εθνικός Πολιτισμός στην Πεζογραφία του Θανάση Βαλτινού*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, 2012.
- Θεόδωρος Παπαγγελής, «Συμπληρωματικές σημειώσεις για την Ποιητική του Θανάση Βαλτινού: Η γνώση και η αίσθηση της Ιστορίας», *The Books' Journal*, τχ. 45 (Ιούλιος 2014), σ. 70-73.
- Γιάννης Παπαθεοδώρου, «Το παιχνίδι της μνήμης και της λήθης», *Νέα Εστία*, τχ. 1802 (Ιούλιος-Αύγουστος 2007), σ. 87-95.
- Νικήτας Παρίσης, «Αναφορά στο έργο του Θανάση Βαλτινού· Αναζήτηση του αφηγηματικού ήθους», *Η λέξη*, τχ. 71 (Ιανουάριος 1988), σ. 6-13.
- Τζίνα Πολίτη, «Θανάσης Βαλτινός: Ορθοκωστά», *Η λέξη*, τχ. 125, 1-2/1995, σ. 93-98.

- Φιλμογραφία-Βιογραφικά, Α' τόμος 1905-1970, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2005.
- Αγγελος Ρούβας, Χρήστος Σταθακόπουλος, *Ελληνικός Κινηματογράφος. Ιστορία-Φιλμογραφία-Βιογραφικά, Β' τόμος 1970-2005*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2005.
- Χρήστος Σκούπρας, *Η δραστική παρουσία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου στο πεζογραφικό έργο του Θανάση Βαλτινού: θεματικά μοτίβα του Θανάση Βαλτινού. Ομοιότητες και διαφορές με τη μεταπολεμική πεζογραφική παραγωγή (Ρένος Αποστολίδης, Α. Κοτζιάς, Α. Φραγκιάς, Σ. Πατατζής, Ν. Πάνου, Σ. Δημητρίου, Ν. Δαββέτας)*, διδακτορική διατριβή Σχολή Παιδαγωγικής Φλώρινα 2010, προσβάσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/22941#page/1/mode/2up>
- Γιάννης Σολδάτος, *Ιστορία του Ελληνικού κινηματογράφου*, Αιγόκερως, Αθήνα, 2002.
- Ειρήνη Σταματοπούλου, «Από τη λογοτεχνία στον κινηματογράφο: Αφηγηματικές τεχνικές κινηματογραφικών ειδών και κινημάτων», στο Φ. Ταμπάκη - Ιωνά, Μ.Ε. Γαλάνη (επιμ.), *Από τη λογοτεχνία στον κινηματογράφο*, Αιγόκερως, Αθήνα, 2012.
- Frank K. Stanzel, *Θεωρία της αφήγησης*, μτφρ. Κυριακή Χρυσομάλλη-Henrich, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1999.
- Μαρία Τρουπάκη, «Θανάσης Βαλτινός: Καμιά αίσθηση χρέους δεν παράγει τέχνη, η τέχνη δεν δίνει συνταγές υγιεινής», *Διαβάζω*, τχ. 116 (10 Απριλίου 1985), σ. 66-72.
- Σπύρος Τσακνιάς, «Ένα τέλειο έργο», *Η Καθημερινή*, 19 Απριλίου 1979.
- Μισέλ Φάις, «Ορθοκωστά», *Διαβάζω*, τχ. 350 (Μάρτιος 1995), σ. 68-70.
- Αντώνης Φωστιέρης, Θανάσης Νιάρχος, «Σε β' πρόσωπο. Μια συνομιλία του Θανάση Βαλτινού με τον Αντώνη Φωστιέρη και τον Θανάση Νιάρχο», *Η λέξη*, τχ. 71 (Ιανουάριος 1988), σ. 57-59.
- Νάντια Χαραλαμπίδου, «Ο λόγος της ιστορίας και ο λόγος της λογοτεχνίας: Δομές αναπαράστασης της ιστορίας στην *Ορθοκωστά* του Θανάση Βαλτινού και στην πεζογραφία του εμφυλίου», *Επιστημονικό συνέδριο. Ιστορική πραγματικότητα και νεοελληνική πεζογραφία (1945-1995)*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 1995 σ. 249-277.
- Χατζηαντωνίου Κώστας, «Τα προσώπια της μνήμης. Στοιχεία για το έργο του Θανάση Βαλτινού», *Νέα Εστία*, τχ. 1802 (Ιούλιος-Αύγουστος 2007), σ.67-68.

Κυριακή Χρυσομάλλη-Henrich, «Το ύφος της αμεσότητας, η αρμονία λόγου και περιεχομένων (Στοιχεία της ποιητικής του Θανάση Βαλτινού)», *Πόρφυρας*, τχ. 103 (Απρίλης-Ιούνιος 2002), σ. 34.

Mario Vitti, «Ένα μυθιστόρημα χωρίς συγγραφέα, *Τα τρία ελληνικά μονόπρακτα του Θανάση Βαλτινού*», *Το Βήμα*, 29 Ιουλίου 1979.

Ξενόγλωσση

J. Dudley Andrews, *Concepts in Film Theory*, Oxford University Press, Oxford 1984.

Deborah Cartmell & Imelda Whelehan (eds), *Adaptations, From Text to Screen, Screen to Text*, Routledge, New York, 1999.

Seymour Chatman, *Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film*, Ithaca, Cornell University Press, Ithaca, 1978.

Linda Costanzo Cahir, *Literature into Film: Theory and Practical Approaches*, McFarland, Jefferson, N. Carolina, 2006.

Gérard Genette, *Narrative Discourse*, transl. by J. E. Lewin, Basil Blackwell, Oxford, 1986 (1^η αγγλική έκδοση: Cornell University 1980).

Michael Klein & Gillian Parker, *The English Novel and the Movies*, Ungar, New York 1981.

Brian McFarlane, *Novel to Film. An Introduction to the Theory of Adaptation*, Clarendon Press, Oxford 1996.

Robert Richardson, *Literature and Film*, Indiana University Press, Bloomington 1969.

Geoffrey Wagner, *The Novel and the Cinema*, Fairleigh Dickinson University Press, Rutherford, NJ 1975.

Philip Watts, *Roland Barthes' Cinema*, Oxford University Press, Oxford, 2016.

Imelda Whelehan (ed.), *Adaptations, From Text to Screen, Screen to Text*, Routledge, New York, 1999.